

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
BAŞKANLIĞI
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1630
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/50
Karar Numarası : 2025/37
Başvuran : S.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu ceza infaz kurumunda dilekçelerinin ilgili mercilere gönderilmediği, savunma dilekçesi işleme alınmadan disiplin cezası verildiği ve hastaneye sevk edilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bakırköy 2. İnfaz Hâkimliği ile Karşıyaka 2. İnfaz Hâkimliğine yazmış olduğu dilekçelerin Kurum İdaresi tarafından gönderilmediğini,

b. 7/8/2023 tarihinde yazdığı savunma dilekçesinin işleme alınmadan ... sayılı Disiplin Kurulu kararına istinaden hakkında disiplin cezası verildiğini,

c. 4/3/2024 tarihinde gözünde oluşan problemi Kurum hekimine bildirmesine rağmen Kurum İdaresinin talimatı ile 4 ay hastaneye sevk edilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içerisinde 357 dilekçesinin işleme alınarak ilgili makamlara gönderildiği, bu dilekçelerden 192 tanesinin Kurumda bulunduğu süre içerisinde gönderildiği,

b. 17/8/2023 tarihli ve ... sayılı disiplin cezası kararı incelendiğinde; Kurumda 29/7/2023 tarihinde saat 12.10-17.10 arasında İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumundan başvuran için gönderilen diyet yemeklerin başvuranın kaldığı odaya götürüldüğü, yemekler verilmek istendiğinde başvuranın; “Onu götür doktora ve infazdakilere ver afiyetle ... başka diyeceğim yoktur.” şeklinde beyanda bulunması üzerine tutanak tanzim edildiği ve başvuran hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı,

c. Başvuranın eylemine ilişkin 3 günlük yasal süre içerisinde savunma vermesi gerektiğinin yazılı olarak tebliğ edildiği ancak başvuranın yasal süre içerisinde savunmasını vermediği, Disiplin Kurulunun 17/8/2023 tarihli ve ... sayılı kararı ile başvuranın 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun’un 40’ıncı maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde yer alan; “Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak.” hükmünü ihlal ettiği ancak suç tarihi itibari ile iyi halli

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

olmadığından ve infazı bekleyen disiplin cezaları bulunduğundan bir üst ceza türü olan 1 ay ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma disiplin cezasının verildiği,

ç. Başvuranın söz konusu karara karşı 25/12/2023 tarihinde İnfaz Hâkimliğine itiraz ettiği, Karşıyaka 1. İnfaz Hakimliğinin itiraz dilekçesini kabul ederek duruşmalı savunma beyanı aldığı ve 16/2/2024 tarihli kararı ile itirazın reddine karar verdiği, başvuranın 19/2/2024 tarihinde Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunduğu ancak Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/3/2024 tarihli kararı ile itirazın reddine karar verdiği ve disiplin cezasının kesinleştiği,

d. Başvuranın hem Kurumu hem de daha önce bulunmuş olduğu ceza infaz kurumu idarelerini sık sık asılsız ithamlarda bulunmak sureti ile şikâyet ettiği, başvuranın söz konusu şikâyetlerinin kurum idareleri üzerinde yaptırım gücü kazanmak ve hukuk dışı taleplerinin teminini kurum idareleri vasıtasıyla temin etmeye yönelik olduğu,

e. Başvuranın 5/3/2024 tarihinde Kurum hekimi tarafından muayenesi yapılmak üzere revir birimine çıkarıldığı, Kurum hekimi tarafından muayene edilerek ilaç reçete edildiği, 3/7/2024 tarihinde Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Göz Polikliniğe sevk edildiği ve burada ileri tetkik ve tedavi amacıyla İzmir Şehir Hastanesine sevkinin planlandığı,

f. Başvuranın 12/8/2024 tarihinde İzmir Şehir Hastanesi Göz Polikliniğine sevk edilerek muayene edildiği, muayenesinde katarakt operasyonu için bilgilerinin alındığı, Hastanenin Kuruma henüz randevu tarihi bildirmediği, randevu tarihi belirlendiğinde Hastaneye sevki düzenlendikten, gerekli ameliyat hazırlıkları yapıldıktan ve ilgili uzman hekimlerce operasyon kararı verildikten sonra katarakt operasyonunun gerçekleştirileceği,

g. Kurumda bulunan mahpuslara ayrıcalık tanınmadığı, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulmadan mevzuat hükümlerine uygun hareket edildiği, mahpusların yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere gerekli tedbirlerin alındığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; uzun süredir açlık grevinde olduğu, hastaneye sevk edilmek için 4 ay beklediği, Kurum personeline teslim ettiği dilekçelerin çalındığı iddia edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde; "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.*", (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında; yasama ve yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvurunun konusu olamayacağı belirtilmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar*" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir:

“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

8. Mezkûr Yönetmelik’in “*Ön inceleme*” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur. ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği (...) ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, (...) yönlerinden incelenir.”*

9. Mezkûr Yönetmelik’in “*Karar türleri*” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

10. Mezkûr Yönetmelik’in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

14. 6701 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

15. OPCAT’in 19’uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

16. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

17. Başvuranın dilekçelerinin ilgili mercilere gönderilmediği iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından başvuranın Kurumda bulunduğu süre içerisinde 192 dilekçesinin ilgililerine gönderildiği belirtilmiştir.

18. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" Bu hüküm, Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6'ncı maddesiyle koruma altına alınan adil yargılanma hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan mahkemeye erişim ve gerekçeli karar haklarını içerdiği şeklinde yorumlanmaktadır (AYM, *Hüseyin Balçılar*, B. No: 2019/36647, 11/1/2024, para. 25; AYM, *İrfan Güven*, B. No: 2019/29240, 12/4/2023, para. 3).

19. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*"

20. Anayasa'nın "*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

(2) Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir."

21. AYM'ye göre; kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilme ve bu makamlardan bilgi edinebilme amaçlarına hizmet eden anayasal bir insan hakkı olan dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir ve bilgi edinme hakkıyla sıkı sıkıya bağlıdır (AYM, *Hasan Ercan*, B. No: 2015/54, 12/11/2019, para. 41; AYM, *Ahmet Kılıçelli*, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, para. 43).

22. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

23. Başvuranın dilekçelerinin ilgili mercilere gönderilmediğine ilişkin iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; başvuranın söz konusu iddiasının özü itibarıyla adil yargılanma hakkı ile dilekçe ve bilgi edinme hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen mezkûr iddianın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

24. Başvuranın savunması alınmadan hakkında disiplin cezası verildiği iddiasına ilişkin olarak Kurumda 29/7/2023 tarihinde saat 12.10-17.10 arasında, diyet yemeğin başvuranın kaldığı odaya götürüldüğü, yemekler

başvurana verilmek istendiğinde başvuranın; “*Onu götür doktora ve infazdakilere ver afiyetle ... başka diyeceğim yoktur.*” şeklinde beyanda bulunduğu, başvuran hakkında disiplin soruşturmasının başlatıldığı, Disiplin Kurulunun 17/8/2023 tarihli kararı ile başvurana 1 ay ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma disiplin cezasının verildiği, başvuranın söz konusu karara karşı yaptığı itiraz üzerine Karşıyaka 1. İnfaz Hâkimliği tarafından 16/2/2024 tarihinde itirazın reddine karar verildiği, başvuranın alınan karara karşı Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunduğu ancak Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 5/3/2024 tarihinde itirazın reddine karar verilerek başvuran hakkında verilen disiplin cezasının kesinleştiği belirtilmiştir.

25. 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik’in “*Kararlara karşı başvuru*” başlıklı 39’uncu maddesi şöyledir:

“(1) *İlgililer, ceza infaz kurumu idaresi ile idare ve gözlem kurulunun bu Yönetmelik’te belirtilen kararlarına karşı, 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu’nun 5’inci ve 6’ncı maddelerinde yazılı usul ve esaslar çerçevesinde şikâyet ve itirazda bulunabilir.*”

26. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu’nun “*İnfaz hâkimliklerinin görevleri*” başlıklı 4’üncü maddesinde, mahpuslar hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemenin ve karara bağlamanın infaz hâkiminin görevi olduğu; “*İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü*” başlıklı 5’inci maddesinde, mahpuslar hakkında yapılan işlemlere veya bunlarla ilgili faaliyetlere ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara karşı şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği; “*İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar*” başlıklı 6’ncı maddesinde ise infaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından infaz hâkimliğinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

27. Bu kapsamda, başvuranın savunmasının alınmadığına ve hakkında disiplin cezası verildiğine ilişkin iddiası muhatabın cevap yazısı, ekleri ve ilgili mevzuat hükümleriyle birlikte incelendiğinde; yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olan ve yargı organlarına intikal eden mezkûr iddianın 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin dördüncü fıkrası ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 40’ıncı maddesi, 48’inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi ve 67’nci maddesi kapsamında kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

28. Başvuranın gözünde oluşan problemle ilgili hastaneye sevk edilmediği iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde; başvuranın 3/7/2024 tarihinde Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Göz Polikliniğine sevkini planlandığı, gerçekleştirilen sevk sonrasında ileri tetkik ve tedavi amacıyla başvuranın 12/8/2024 tarihinde İzmir Şehir Hastanesi Göz Hastalıkları Polikliniğine sevk edildiği, İzmir Şehir Hastanesi Göz Hastalıkları Polikliniğinde görevli hekim tarafından başvuranın muayene edildiği, akabinde katarakt operasyonuna ilişkin durum bildirir sağlık raporu tanzim edildiği, Hastane tarafından katarakt operasyonu için tarihin belirlenmesinin ardından gerekli işlemlere başlanacağı anlaşıldığından muhatap tarafından hak ihlalinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.

29. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye